(א) אין דאפילו א)לרבי אלעזר הקפר דאמר נזיר חוטא הני מילי גבי נזיר טמא דאיידי דבעי מיסתר דאמ׳ רחמנא 1והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו התם הוא דלמא אתי למיעבר על נזירותיה אאבל נזיר טהור לאו חוטא קרי ביה: הריני כזה: נהי נמי דתפוס בשערו א] הריני בכזה לא אמר אמר שמואל גכגון שהיה נזיר עובר לפניו: הריני מסלסל: ממאי דהדרין סלסול שערא (ב) דכדאמרה ליה ההיא אמתא דבי רבי לההוא גברא עד מתי אתה מסלסל בשערך אימא תורה דכתיב 2סלסלה ותרוממך אמר שמואל ההכא נמי שתפוס בשערו: הריני מכלכל: ממאי דהדרין כילכול שערו הוא וכדתנן סיד ר׳ יהודה אומר כדי לסוד כילכול ואמר רב בת צידעא (ג) אימא מיזן עניי כדכתיב 3ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו אמר שמואל זהכא נמי שתפוס בשערו: הרי עלי לשלח פרע הרי זה נזיר: ממאי דהדרין שילוח ריבויא הוא דכתיב 4שלחיך פרדס רמונים אימא מידי דעבורי כדכתיב 5ושולח מים על פני חוצות תנא פרע פרע יליף כתיב הכא 6קדוש יהיה גדל פרע וכתיב התם גבי כהן הדיוט 7ופרע לא ישלחו ואיבעית אימא האי שולח מים נמי ריבוי הוא ח(כדמתרגם רב יוסף) דכד משקין ליה מיא (ד) לפירא ורבי: הרי עלי ציפרין רבי מאיר אומר נזיר: מאי טעמא דרבי מאיר אמר ריש לקיש ציפרין סמוכין לשיער קיבל עליו דכתיב 8עד די שעריה כנשרין רבה וטפרוהי כצפרין רבי מאיר סבר מתפים איניש במידי דסמיך ליה ורבנן

אין דאפילו לרבי אלעזר הקפר דאמר נזיר חוטא. ולא מיקרי נאה א)דכתיב וכפר עליו מאשר חטא על הנפש (במדבר ו): **הני מילי גבי נזיר טמא.** שנטמא דאיידי דבעי מיסתר ימים הראשונים ומיהדר ומימני זימנא אחריתי אריכא ליה מילתא: ב)**דילמא אתי למיעבר על נזירותיה.** כדאמר בפרק קמא דנדרים (דף ט:) כשהן מטמאין ורבין עליהם ימי טומאה מתחרטין בהן ונמצאו מביאין חולין לעזרה: **אבל נזיר טהור לאו חוטא קרינא ביה.** ואמרי׳ (ה) זיל ותיהוי נזיר והנאה: **הכי נמי.** דמוקמת ליה כגון ג)שתפוס בשערו אמאי הוי נזיר והא לא אמר הריני ד) כזה דאי כזה אמר הכי ה) משמע להו הריני כזה שיער לגדלו: **אמר שמואל כגון שהיה נזיר עובר לפניו.** דמשמע הריני בנזירות כזה: **הריני מסלסל הריני מכלכל או שאמר הרי עלי לשלח פרע הרי זה נזיר.** הריני מסלסל משמע דליעביד מידי דליהוי מהפך בשערו ו)בגידול דהיינו בנזירות: **ואימא תורה.** דכי אמר הריני מסלסל שמקבל עליו ללמוד תורה וקאמר שיהא מהפך בה כדכתיב סלסלה ותרוממך: **כדתנן.** המוציא סיד בשבת מרשות היחיד לרשות הרבים שחייב משום לא תוציאו: **כדי לסוד כילכול ואמר רב בת צידעא.** טינפל״א בלע״ז. ז)שמקפל השער שבקדקדה כמין מגבל כדי להעמיד על ח)גבן כיפה שבראשה שלא יפול השער שבאזן למטה: **ואימא למיזן עניי.** קביל עילויה: **הרי עלי לשלח פרע הרי זה נזיר.** דמשמע הרי עלי לגדל פרע: **ממאי דהדרין שילוח רבויא הוא.** כדקאמרת דלגדל פרע משמע: **דכתיב שלחיך פרדס רמונים.** גידוליך שגדלין יהיו כפרדס רמונים שצומח ומתגדל: **ואימא דשילוח מידי דעבורי.** הוא דמשמע שיגוח שערו ט)כמפנה מים ומעבירן ממקום למקום כדכתיב ושולח מים וגו׳ והאי נמי דאמר הרי עלי לשלח פרע משמע דאמר הרי עלי להעביר פרע: **תנא פרע פרע יליף כתיב הכא.** בנזיר גדל פרע וכתיב גבי כהן הדיוט ופרע לא ישלחו מה פרע דכתיב גבי כהן הדיוט לישנא דריבוי הוא כדאמרינן בפרק כ״ג (סנהדרין כב:) פרע ליהוי עד שלשים ומירבא לא לירבי טפי משלשים דגמרינן ליה מנזיר דכתיב ביה (במדבר ו) יהיה ויהיה בגימטריא הכי הוי י) אף יפרע האמור גבי נזיר גידול שיער כ)הוי והכי משמע שיניחנו לגדל עד שיהא לכלל פרע שהן שלשים. ואפילו ל)בעי למימר דלעולם שילוח מידי דעבר הוא אכתי לא קשיא ולא מידי דהכי משמע הרי עלי לשלח שיער מ)(ולהביאו שיגיע) לכלל ל׳ שיהא פרע נ) דבין פרע דנזיר ובין פרע דכהן הדיוט אינה פחותה משלשים: **ואיבעית אימא האי ושולח מים** ס)**ריבוי הוא.** דכי משקין ליה מיא לארעא קא מרבי להו לפרי: **ציפרין הסמוכין לשיער.** והיכן הן ציפרין הסמוכין לשיער כדכתיב בדניאל עד די שעריה כנשרין רבה וטפרוהי כצפרין דצפרין ושיער בחד קרא כתיבי: **דר״מ סבר מיתפים איניש במידי דסמיך ליה.** ולהכי אמר צפרין דבעי לקבולי עליה גידול שיער דסמיך ליה לצפורים וכגון שהיה נזיר עובר לפניו או תפוס בשערו כדאמרינן לעיל:

ממאי דהדרין סילסול שערא הוא. דלשון זה נופל אהפוך שיער דנימא נזירות קביל עליה ואימא תורה להפך בתורה: **הכא** נמי תפוס בשעריה. דמשמע שפיר הריני מהפך במלוה התלויה בשיער: **שילוח** רבוי הוא. לשון גידול כמו שלחיך פרדס רמונים ואימא מידי דעבורי הוא שקיבל עליו לגלח ולהעביר השיער לכשיגדל: **תנא** פרע פרע יליף. לאו אתנא דמתני׳ קאי אלא אתנא דסנהדרין (דף כב:) דקאמר כהן הדיוט צריך לגלח אחת לשלשים יום ויליף פרע לא ישלחו מנזיר דכתיב גדל פרע מה להלן שלשים יום כמנין יהיה אף בכהן הדיוט שלשים יום וקאמר לא ישלחו והכא הכי פירושא תנא פרע פרע יליף בעלמא אלמא דשילוח1 הוי לשון גידול ואם תאמר ולייתי מקרא דכתיב בכהן הדיוט ופרע לא ישלחו ואכתי ג״ש למה לי ונראה לי דמקרא דכהן הדיוט לא משמע דלא ישלחו הוי גידול אפילו2 דתרי יומי וכיון דלא אמר בפירוש הריני נזיר תרי יומי אלא שילוח פרע אין כאן קבלת נזירות אבל כי גמרינן כהן הדיוט מנזיר דשילוח הוי מלשון שלשים כג״ש וקאמר הרי [עלי] לשלח כאילו3 אמר הרי עלי לשלח פרע שלשים יום ומשתמע שפיר דנזירות קביל עליה להכי מייתי ג״ש ודווקא כי אמר הרי עלי לשלח פרע אבל אמר הרי עלי פרע בלא שילוח לא משמע מידי דפרע הויא לשון גילוי כמו ופרע ראש האשה (במדבר ה): **משקין** ליה מיא לפרי ורבי. פירוש גדל הפרי וקשה דאשכחן הרבה שילוח שאינו לשון גידול אלא לשון העברה כמו שלח תשלח (דברים כב) וישלח יעקב מלאכים (בראשית לב) ויש לומר דאי תותבי׳ מהנך קראי הוה משני ליה כדלעיל תנא פרע פרע יליף ולא בא לפרש אלא למקרא דאותבינן מיניה ושולח מים ודוחק דמשמע דהניח הג״ש מכל וכל ועתה אינו צריך לה כלל לכן נ״ל דמתחילה לא היה חושש רק שימצא לו פסוק אחד דמשמע לשון רביה וקמייתי ליה מקרא דשלחיך ודחי ליה הש״ס דלמא ההוא גופיה לשון העברה כמו ושולח מים וליכא אפילו חד קרא דלשתמע לשון רבויא והדר משני איבעית אימא האי שולח מים לשון רבוי הוא ואיכא למילף מיניה או מקרא דשלחיך פרדס ואע״ג דקראי טובא לשון העברה שפיר ילפינן מחד קרא דהוי לשון רבויא דמסתברא דעתו אנזירות הוא: **צפורים** הסמוכין לשיער קיבל עליה. האמורין בפסוק אצל שער כלומר אע״פ דאמר צפורים סתמא דהא מתני׳ סתמא קאמר אפילו הכי סבירא ליה לר״ל לדעתיה דאיניש אצפורים הסמוכים לשיער והכי משתמע ליה האומר הרי עלי צפורים הרי זה נזיר דכיון דצפורים סמוכין לשיער קאמר5 מסתמא ה״ק הרי עלי מלוה דשייכא ביה צפורין התלויה במלות שיער דהיינו נזיר שאם נטמא צריך צפורין וה״פ מלוה התלויה בצפורין אכן אין לפרש משום סמיכות גרידא כדמפרש הש״ס דאם כן הרי עלי נשרין הל״ל דהוי נזיר דטפי סמיכי לשער: **עד** די שעריה כנשרין רבה וטפרוהי כצפרין. פסוק הוא בדניאל גבי נבוכדנצר:

ס)**צפורי** נזיר טמא קיבל עליה. פירוש מלות נזירות דשייכא בהו צפורי נזיר טמא אם יטמא: **מבדי** חיישינן קאמר ולא צפורי נזיר ודאי קאמר אלא חששא ודלמא צפורי נדבה דקביל6 עליה להביא עולת העוף לנדבה ולא לנזירות. דכל כמה דאיכא לפרושי דיבוריה דלאו נזירות קיבל עליה אלא נדר אחר שפיר טפי דלא ניחא ליה לאיניש לקבולי עליה צפורי דנזירות דחמיר עליה וטריחא ליה:

הרי

מסורת הש״ס

א) [לקמן יט. וש״נ], ב) [שייך להלא דבורי תוס׳ לעיל ב: ד״ה הריני וכו׳ ועי׳ תורת מישור], ג) מגילה יח. ע״ש [ר״ה כו:], ד) שבת פ: ע״ש, ה) בפי״א ל״ג, ו) נ״א כזה, ז) [לקמן ה.], ח) נ״א ולהעבירו כשיגיע, ט) שני דבורים אלו שייכים לע״ב.

◆

נוסחת הריב״ן

א) (דכתיב וכפר כו׳ הנפש במדבר ו) ליתא בכ״י: ב) ודלמא: ג) כגון שתופס בשערו ואמר אהא נאה אכתי אמאי הוי כו׳: ד) בכי כזה כבף וכן להלן: ה) להוי משמע הריני כו׳: ו) בגידולין: ז) שמפיל: ח) גבו: ט) ונאה לה שילוח שער כמפנה כו׳: י) גידול פרע: כ) הכי הוי: ל) בעית: מ) ולהביא לכשיגיע: נ) פרע לנזיר: ס) נמי רבויא:

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אין דאפילו לר׳ אלעזר הקפר. נ״ב עיין פ״ק דנדרים דף י׳ ועי׳ בתוס׳ דסוטה דף טו הקשו קושיא זו ועיין גם לקמן דף יט: (ב) שם סלסול שערא הוא כדאמרה: (ג) שם ואימא מיזן עניי: (ד) שם משקין ליה מיא ורבי לפירא: (ה) רש״י ד״ה אבל נזיר וכו׳ ואמרינן ליה זיל ותיהוי:

◆

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] גמ׳ הריני כזה. נהי נמי דתפוס בשערו הריני כזה. נמחק תיבת כזה וכ״ב כזה ובכ״ל גם בלשון רש״י וכן הוא בש״ס דפוס ויניציא. וכן הגיהו בש״ס דפוס ווינא ע״פ ספר אורח מישור לסלק קושית תוס׳ מרש״י:

◆

הגהות התוספות

1. נ״ל דשילוח פרע. 2. נ״ל הוי גידול שלשים דאפילו תרי יומי משמע. ועי׳ ב״ר. 3. נ״ל הוי כאילו. 4. נ״ל ולהכי. 5. נ״ל בקרא. ותיבת קאמר נמחק. 6. נ״ל קביל.

◆

לעזי רש״י

טינפל״א. צדע, רקה.

◆

פי׳ הרא״ש

אין ואפילו לר׳ אלעזר הקפר וכו׳ התם הוא דלמא אתי למעבר אנזירותיה שלא יוכל לסבול משך זמן דנזירות וגם תוהה על נזירותו וקרבנותיו קרובים להיות חולין בעזרה. אבל נזיר טהור אי לא דלא אמיד אנפשיה לסבול לא הוי נדר: הריני כזה נהי נמי דתפיס בשערו לא אמר כלום כלומר אפי׳ אי מוקמת לה בתפוס בשערו כההיא דאהא נאה לא מהני מידי דמשמע שיהיה כמו שערו ואין זה כלום. ומוקי לה שמואל כדאוקי (ההוא) [באהאן] בשנזיר עובר לפניו. אבל אי אמר הריני ולא אמר כזה לא מהני מידי דהריני גרע מאהא. ואין לתמוה מאי קמ״ל דהריני כזה בשנזיר עובר לפניו דהוי נזיר פשיטא הא קאמר בהדיא הריני כזה. משום דלא תימא הריני כזה בעושר או ביופי או ביחוס. ומאי דהאי סלסול בשער הוא כלומר לסלסל ולגדל שער כנזיר. ואימא תורה שנדר לעסוק בתורה ולהפך בה. ה״נ שתפס בשערו אבל נזיר עובר לפניו לא מהני כיון שהספק הוא בלשון: סיד כדי לסוד כלכול שיעור הרצאת סיד להתחייב עליו המוציאו לרה״ר כדי לסוד כלכול. לשומו על שער צדעיו לטופלו ולהשירו: שלחיך פרדס רמונים גידולך נאים כפרדס של רמונים אימא מידי דעבורי שנדר לגלח ולהעביר שערו ולשלחו מעליו: תנא פרע פרע יליף. כלומר תנא דמתני׳ יליף האי לשלח פרע מפרע לא ישלחו דכתיב גבי כהנים מה התם גידול שער אף הכא גידול שער כי היכי דילפי׳ בסנהדרין פ׳ כהן גדול פרע דכהנים מפרע דנזיר לר׳ שהכהני׳ מגלחים לל׳ יום דפריך התם אימא לא לירבו כלל. ומשני אי

עין משפט נר מצוה

יב א מיי׳ פ״י מהל׳ נזירות הלכה יד:
יג ב מיי׳ שם פ״ב הלכה ד:
יד ג ד מיי׳ שם פ״א הל׳ ו:

◆

תורה אור השלם

1. וְהִזִּיר לַייָ אֶת יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ: במדבר ו יב
2. סַלְסְלֶהָ וּתְרוֹמְמֶךָּ תְּכַבֵּדְךָ כִּי תְחַבְּקֶנָּה: משלי ד ח
3. וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף אֶת אָבִיו וְאֶת אֶחָיו וְאֵת כָּל בֵּית אָבִיו לֶחֶם לְפִי הַטָּף: בראשית מז יב
4. שְׁלָחַיִךְ פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים עִם פְּרִי מְגָדִים כְּפָרִים עִם נְרָדִים: שיר השירים ד יג
5. הַנֹּתֵן מָטָר עַל פְּנֵי אָרֶץ וְשֹׁלֵחַ מַיִם עַל פְּנֵי חוּצוֹת: איוב ה י
6. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַייָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה
7. וְרֹאשָׁם לֹא יְגַלֵּחוּ וּפֶרַע לֹא יְשַׁלֵּחוּ כָּסוֹם יִכְסְמוּ אֶת רָאשֵׁיהֶם: יחזקאל מד כ
8. בַּהּ שַׁעֲתָא מִלְּתָא סָפַת עַל נְבוּכַדְנֶצַּר וּמִן אֲנָשָׁא טְרִיד וְעִשְׂבָּא כְתוֹרִין יֵאכֻל וּמִטַּל שְׁמַיָּא גִּשְׁמֵהּ יִצְטַבַּע עַד דִּי שַׂעְרֵהּ כְּנִשְׁרִין רְבָה וְטִפְרוֹהִי כְצִפְּרִין: דניאל ד ל

◆

מוסף רש״י

והימים הראשון יפלו. לא יעלו לו מן המנין (במדבר ו יב). **סלסלה.** לשון חיפוש והיפוך (מגילה יח.) חפש והפך במטמוניה של תורה (ר״ה כו:). **בת צידעא.** לידעא, טינפל״א וקרין אותה להסכיב השער, בת לידעתא למטה הימנה להסיר שער דק והוא אנריפי (שבת פ:). **שלחיך פרדס רמונים,** דמשמע שער גידולך נאה כפרדס רמונים (ראמ״ה בשמו).

◆

פי׳ הרא״ש (המשך)

הוה כתיב לא ישלחו פרע כדקאמרת השתא דכתיב פרע לא ישלחו פרע ליהוי שלוחי הוא דלא לשלחו כלומר לא יגדלו יותר משיעור פרע האמור בנזיר. ואי בעית אימא האי ושולח מים נמי רבוי הוא. כלומר האי דפרכת ליה מהאי קרא דלשון העברה הוא לאו פירכא היא דמצינא לפרושי ליה לשון גידול. אבל לאו שנייא [אחרינא הוא] למימר דלא צריכנא לשינויא קמא דכמה שלוח כתיבי בקראי דלא הוו לשון גידול: כד משקי מיא לפירא רבי וה״פ דקרא ושולח כלומר מגדל פירות ע״י מים של פני חוצות: אמר ר״ל צפורים סמוכים לשער קבל עליו. וא״ת אמאי נקט צפרים לימא נשרי וטפרי׳ דסמיכו לשער טפי מצפורי׳ ועק״ל לנקוט כמה תיבות הכתובים במקרא אצל שער. ופי׳ ר״י דר״ל אית ליה נמי טעמא דר״י דאמר חיישינן שמא צפורי נזיר טמא קבל עליו ומוקי לה גם הוא בשנזיר עובר לפניו אלא דסבר ר״ל אי לאו נמי דאיכא למימר צפורים סמוכים לשער קבל לא הוו ידים מוכיחות לנזירות וכן מוכח בתר הכי דקא בעי׳ מאי בינייהו אמאי לא קאמר איכא בינייהו כשאין נזיר עובר לפניו אלמא אפילו לר״ל בעי׳ שיהא נזיר עובר לפניו וגם א) מדקאמר לר״ל אפילו אין נזיר עובר לפניו. משמע משום דאמר בהדיא צפורים סמוכים לשער עלי אבל אמר צפורים סתם בעי ר״ל שיהא נזיר עובר לפניו. ונ״ל דאין הוכחה מהכא דאית ליה לר״ל טעמא דר״י משום דאתיא דר״ל בעי נזיר עובר לפניו בהדיה טעמא דסמוכים ב) אבל בטעם דסמוכים לחודיה לא סגי ליה ג) חיישינן שמא צפורי נזיר טמא קבל עליו והכי קאמר הרי עלי דבר שיכול לבוא לידי צפרים והיינו נזירות דנזיר שנטמא מביא אשם ושתי צפרים:

א) נ״ל וגם מדקאמר לקמן דאם אמר צפרין הסמוכין לשער לר״ל אפילו אין נזיר וכו׳. ב) ר״ל דמזה דמוכח דר״ל בעי נזיר עובר לפניו אינו ראיה דאית ליה נמי טעמא דר״י יותר נראה דל״ל אבל ר״ל דבטעם דסמוכים לחוד סגי ליה. ג) שייך לע״ב.